

Eva Priečková:

Ustavičné hľadanie tanca

Zakladateľka Labanovho ateliéru Bratislava – platformy pre tanec a pohyb **Marta Poláková** je docentkou na Vysokej škole múzických umení a jednou z priekopníčok súčasného tanca na Slovensku (radí sa k prvej generácii tvorcov súčasného tanca). Svojou dlhoročnou prácou sa zaslúžila o rozvoj vnímania potreby súčasného tanca nielen na pôde Vysokej školy múzických umení ale aj mimo nej, v rámci vzdelávania LAB. Svojou takmer tridsať ročnou tvorivou činnosťou vniesla na slovenskú scénu množstvo ľudských a spoločenských tém, umeleckých medziodborových spoluprác či inšpirácií Labanovov analýzou pohybu. Okrem organizovania vzdelávacích programov a medzinárodných konferencií pre LAB, bola spoluorganizátorkou tanečných kongresov Tanec.sk, ktorý sa venuje kľúčovým témam tanca na Slovensku. Na VŠMU sa zaslúžila o vznik nového študijného zamerania Tanečné divadlo a performancia, ktorý priniesol na Katedru tanečnej tvorby nový vietor. Od roku 2011 rieši aj granty, ktoré umožňujú študentom spolupracovať každý rok s renomovaným domácim alebo zahraničným choreografom a vytvoriť dielo, ktoré je pravidelne prezentované v Divadle Lab na Divadelnej fakulte VŠMU.

Marta Poláková je neustále plná nápadov, ktoré sa nebojí realizovať, a tým sa stala jednou z najinšpiratívnejších osobností súčasného tanca na Slovensku.

- *V jednom našom rozhovore si uviedla, že ťa ešte stále baví tanec. Mohla by si viac vysvetliť čo pod tým myslíš, a prečo tanec neprestáva byť tvojou ustavičnou fascináciou?*

Baví ma vizuálnosť a muzikalita tanca, fakt, že dokáže vyjadrovať len určité obsahy. Táto limitácia je pre mňa veľkou výzvou – stále hľadám v čom je vlastne podstata tanca a ani takmer po tridsiatich rokoch tvorby stále nemám jasnú odpoveď. Postupne som sa naučila, že je to nesmierne komplexná reč, v ktorej sa intelekt a telesnosť pre mňa čarovným spôsobom prepájajú. Hovorím reč, pretože ak zostáva tanec len jazykom, akokoľvek krásnym, chýba mi v ňom neverbálne ťažšie uchopiteľný element – význam korešpondujúci s tým, čím dnes žijeme. Keď hovorím o „krásnom tanci“, myslím tým tanec, ktorého pohybový jazyk, akým sa vyjadruje, spíňa už etablované kritériá. Mňa fascinuje tvorba nového jazyka, o ktorom sa ešte nedá povedať, či je krásny, pretože narúša etablované kritériá. Tanec sa za posledných sto rokov vyvinul do takej miery, ako žiadna iná oblasť umenia.

V poslednom desaťročí si ho začali viac všímať aj filozofi, ktorí dospeli k poznaniu, že aspektom myslenia je jeho telesnosť, že myslenie prebieha v tele. Mnohí sa zaujímajú o tanec a spätne mnohí choreografi sa snažia hľadať telesný jazyk pre svoj záujem o filozofické otázky. Cesty choreografického a filozofického výskumu sa pretínajú v obojstrannom záujme o recipročný vplyv tela a mysle. Rudolf Laban takýto prístup propagoval už pred sto rokmi a dnešný trend potvrdzuje jeho ďalekosiahle vízie. Pre mňa je tanec istý spôsob myslenia, ktorý musí dýchať. Mnohí tanečníci sú v istom bode z tanca unavení. Je to nesmierne ťažká profesia. Väčšina tanečníkov v súčasnom tanci nie sú len interpreti, ale aj choreografi, sú preto veľmi zraniteľní. Tvorca v súčasnom tanci musí rozvíjať všetkými možnými spôsobmi svoju osobnosť a byť dostatočne seba-vedomý, t. j. vedieť čo chce a nestrácať sebadôveru, že to dosiahne. Súčasný tanec je postavený na nezávislom fungovaní kultúry, ktoré na Slovensku ani po dvadsiatich piatich rokoch nemá vybudované dostatočné zázemie, takže veľa tanečníkov cestuje za prácou mimo Slovenska, hoci mnohí nechcú celkom stratiť kontakt s domácou scénou. Keďže infraštruktúra pre fungovanie tohto umenia je tu zatiaľ veľmi slabá, tvorcovia sú stále zároveň producentmi svojej tvorby, čo si vyžaduje ďalšie zručnosti, energiu a čas. Celá táto práca je zaplatená na hranici prežitia, preto musí väčšina tvorcov pôsobiť aj pedagogicky. Je to príliš náročné a je prirodzené, že prichádzajú krízy a tanečník má pocit, že to takto nemá zmysel. Ja som ich mala asi tisíc päťsto, ale trvali približne jeden deň (smiech). Raz v živote trvala takáto kríza asi aj dlhšie, lebo som seriózne začala hľadať iný zdroj obživy. Ale skoro som zistila, že by som sa trápila oveľa viac, keby som robila niečo, čo ma z hĺbky duše nezaujíma, a robila by som to len preto, aby som užívala seba a prispievala do rodinného rozpočtu. Keď som si predstavila, čo by to bol za život, vrátila som sa k presvedčeniu, že mi nezostáva nič iné, len zabojsovať, aby som sa v tejto profesii užívala. Musím povedať, že sa od začiatku 90-tych rokov, keď som do tejto vody skočila, podmienky zmenili len veľmi málo. Teraz je síce možné získať viac peňazí na projekt, ale náklady stúpili natoľko, že je to len malý posun a chýba mnoho ďalších vrstiev, ktoré robia život tanečníka na nezávislej scéne profesionálne akceptovateľným.

Text je časťou výstupu výskumného projektu autorky Evy Priečkovej s názvom Súčasný tanec na Slovensku po roku 1990, ktorý sa zameriaval na zmapovanie tvorby a umeleckého života priekopníkov súčasného tanca.

Tento projekt z verejných zdrojov podporil formou štipendia Fond na podporu umenia.